

A kooperatív tanóra során jelentkező nehézségek megoldása IKT eszközök alkalmazásával

Tálos-Nezdei Adrienn
PTE OTNDI, Lorántffy Zsuzsanna Református Iskola
2020. 05. 27.
HuCER 2020

Elméleti háttér

A kooperatív tanulás elméletének közel negyven esztendő, széles nemzetközi és hazai szakirodalma van. Magyarországon Horváth (1995) a hatékony nevelés eszközeként említi a kooperatív tanulást. Varga és Arató kiemelik, hogy akkor eredményes, ha érvényesülnek az alapelvek, és felhívják a figyelmet arra, hogy a kooperatív tanulás szervezés nem módszertani apparátus, hanem oktatásszervezési keret (Arató, Varga, 2008). Benda az értékelés fontosságát hangsúlyozza, valamint a pedagógus kettős szerepét, segítő és irányító funkcióját a tanulási folyamatban (Benda, 2002). Számos előnye ellenére, például az együttműködési készség fejlesztésére (Benda, 2002), a szociális viselkedés szabályainak elsajátítására (Nagy, 2000), a szolidaritás, a másikkal segítség tapasztalata (M. Nádasi, 2000), a negatív érzelmek és a frusztráció feldolgozásában való pozitív hatása (Hunyady Györgyné, M. Nádasi, 2001) mégis kevésbé alkalmazott tanulás szervezési módszer a gyakorlatban.

A kutatásról

A jelenlegi akciókutatás keretében iskolánk, egy kaposvári egyházi középiskola 26 tanára vett részt a PTE Neveléstudományi Intézete által tartott, EFOP 3.1.2 pályázat keretén belül megvalósuló továbbképzésen. A kutatás terepét adó gimnáziumi tagozat 18 tanára közül 13 vett részt a kooperatív tanulás szervezés gyakorlati alkalmazását célzó gyakorlati továbbképzésen a 2019/2020-as tanév augusztusától november végéig. A kutatás során a tanári attitűdöket és a kooperatív tanulás szervezésre vonatkozó ismereteket felmérő előzetes kérdőívet vettem fel. A kérdőívet ezt megelőzően, a 2018/2019-es tanévben kaposvári gimnáziumokban teszteltem. A hospitálást, fókuszcsoportos beszélgetést egy második kérdőíves vizsgálat követte. A saját órák megtartását követően csoportos megbeszélést tartottunk, majd a továbbképzés végén egyéni interjúkat vettem fel a vizsgálatban részt vevő pedagógusokkal.

A kooperatív tanóra előkészítése, lebonyolítása, értékelése során tapasztalt nehézségek

Az előzetes lekérdezésnél a kérdőívet kitöltő pedagógusok még nem rendelkeztek konkrét tapasztalatokkal, csak előzetes elképzelésekkel arra vonatkozóan, hogy milyen nehézségeket tapasztalhatnak a kooperatív tanulás szervezés gyakorlati alkalmazása során. A második lekérdezésnél a pedagógusok már a gyakorlat közben tapasztalt, konkrét nehézségeket neveztek meg.

A kérdőíves lekérdezések, majd az ezeket követő interjúk alapján megállapításra került, hogy a továbbképzésen részt vevő tanárok számára milyen tényezők okozták a legnagyobb nehézséget a gyakorlati alkalmazás során. A tanárok által felsorolt problémákat, mint a megnövekedett előzetes felkészülési idő, az eszköz igény, az időkeret rövidege, a szervezési problémák, valamint az értékelés nehézségei a magas osztálylétszámoknál, IKT eszközök tanórai alkalmazásával igyekeztünk enyhíteni.

IKT ESZKÖZÖK

Mikor?
Tanóra előkészítése során, RJR bármelyik részében, értékeléshez

Mire?
Ráhangelődés, keresés, házi feladat, értékelés (diagnosztikus, formatív, szummatív), ellenőrzés, önálló tanulás

Mivel?
Interaktív tábla, laptopok, okostelefonok

A tanárok által tapasztalt nehézségek a kooperatív tanóra során

Előzetes lekérdezés	Második lekérdezés
Meghosszabbodó tanári felkészülési idő. Kevés idő egy-egy témakörhöz kapcsolódó dologra. Nem egyenlő mértékben osztóznak a munkán, nagyon felhangosodhatnak a munka során. Ha egy csoport tagja nem veszi ki a részét a munkából. Nehéz a csoportalakítás. Az osztálylétszám nem mindig ideális. Nem mindenki vesz részt szívesen a közös munkában. Nem elegendő a 45 perces időkeret. Nagyobb az órai zaj. Sok plusz feladatot ró a megszervezése a pedagógusra. Mindenki feladatvégzésének ellenőrzése. Igazságos értékelés. Meggyőződés arról, hogy a tanulók valóban megértették a tananyagot. Nagy létszámú csoportok esetében az alkalmazása nehéz és körülményes. Folyamatos működtetése munkaigényes. Nem tudnak együttműködni a csoporttagok. Tér hiánya. Fegyelmi nehézségek, gyakorlati hiánya, önállóság hiánya, ellenőrzésnél könnyen lesnek egymásról.	Fegyelmezés A csoportalakítás nem jól sikerül A terem nagysága Sok előzetes felkészülést igényel Eszközigényes Nem elegendő a 45 perces időkeret Szervezési problémák Magas osztálylétszámmal nehéz mindenkit értékelni

Az előkészítés, a tanóra lebonyolítása és az ellenőrzés során egyaránt használtunk IKT eszközöket. Az iskolai eszközökön (interaktív tábla, egyes órákon csoportonként egy-egy laptop) kívül a diákok okostelefonját is igénybe vettük, elsősorban az ellenőrzéshez és az értékeléshez.

Probléma – alkalmazott IKT eszköz

Előkészületek, eszközigény

Symboloo
Teams
Classroom
Idee.it

Probléma – alkalmazott IKT eszköz

Rövid időkeret, szervezési problémák

Fordított osztályterem módszer
Google form
Idee.it
Fun easy learn

Probléma – alkalmazott IKT eszköz

Nehéz mindenkit értékelni, nem jut mindenki szóhoz

Mentimeter
Mindmap
Kahoot
Classroom
Google form
Úrlap
Redmenta
LearningApps
Socrative

Eddigi tapasztalatok

- A tanórák előtti készülést megkönnyítik azok a virtuális osztálytermi alkalmazások (például Teams, Google classroom, Idee.it), ahová a tanárok fel tudják tölteni az adott tanóra anyagát, a megválaszolásra váró kéréseket, előzetesen a házi feladatot, így jelentősen csökken a tanóra adminisztratív lépéseire fordítandó idő. Az órán használt oldalak linkjét összegyűjtő oldalak (például a symboloo alkalmazásával a diákok egyszerűen, gyorsan hozzáférhetnek az óra során használt oldalakhoz, nem vesz el időt a gépelés, keresés.
- A rendelkezésre álló idő rövidegét és a szervezési problémák jelentős részét szintén enyhíteni lehet a virtuális osztályterem alkalmazásával, különösen akkor, amikor a diákok már igen jelentős feladatmegoldó rutint szereztek az egyes eszközök, alkalmazások használatával kapcsolatban. A fordított osztályterem módszerével pedig a tanórán rendelkezésre álló időkeret növelhető, hiszen a megadott anyagokat a diákok otthon, a tanóra előtt nézik meg. Egyes alkalmazások használatával a differenciálás is megoldható. A virtuális szabadulószoza időkeretének versengése pedig arra ösztönzi a csoportokat, hogy a lehető leggyorsabban találják meg a kérdésekre a helyes választ.
- A kooperatív csoport, de az egyéni teljesítmény mérésére, ellenőrzésére is hatékonyan alkalmazhatóak azok az oktatási asszisztensek (LearningApps, Socrative, Redmenta, Mentimeter, Kahoot), amelyek tanórai használatával azonnali visszajelzést kaphat a tanár a diákok által elsajátított tananyag megértéséről, gyakorlati alkalmazásáról. A gondolatterképek, fogalmi hálók online közös munkája pedig lehetővé teszi, hogy mindenki „szóhoz jusson”, megoszthassa a közösség tagjaival a véleményét, megjegyzéseit, gondolatait.

A kutatás folytatása

A 2020/2021-es tanévtől terveink szerint egy kutatócsoport kezdi meg munkáját az intézményben. A négy fős kutatócsoport tagjai különböző tantárgycsoportokat tanító pedagógusok. A kutatásban részt vevő pedagógusok szakmai továbbképzéseken, workshopokon vesznek részt, ahol a jógyakorlatok, előadások során megismerkednek az általuk nem vagy kevésbé ismert IKT eszközök használatával, pedagógiai újdonságokkal. Az elsajátított elméleti és gyakorlati ismereteket beszámolókon és gyakorlati bemutatókon adják át a gimnáziumi munkaközösség tagjainak. A koordinálást a gimnáziumi munkaközösség vezetője végzi.

Felhasznált irodalom

- Arató Ferenc: *Mítoszok és félreértések a kooperatív tanulás szervezésével kapcsolatban*, Autonómia és felelősség, 2016/1. szám, Pécs
- Arató Ferenc – Varga Aranka: *Együtt-tanulók kézikönyve*, PTE BTK NTI, 2006. Pécs
- Bárdossy Ildikó: *A produktív tanulás főbb összetevői és feltételei in Kooperatív pedagógiai stratégiák az iskolában III*. Kiadta a JPTE Tanárképző Intézete, 1999. Pécs
- Bábosik István, Borosán Livia, Hunyady Györgyné, M. Nádasi Mária, Schaffhauser Franz: *Pedagógia az iskolában – A szociális életképesség megalapozása*, ELTE Eötvös Kiadó, 2011. Budapest
- Falus Iván (szerk.): *Didaktika – elméleti alapok a tanítás tanulásához*, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2003. Budapest
- Józsa Krisztián: *Az iskola és a család hatása a tanulási motivációra*, Iskolakultúra, 2000/8
- Kagan, Spencer: *Kooperatív tanulás*, Ökonet Kiadó, 2001. Budapest
- Korom Erzsébet: *A tanárok szakmai fejlődése – továbbképzések a kutatásalapú tanulás területén in Iskolakultúra Online*, 2010/1.
- Kurt Lewin: *Csoportdinamika, Válogatás Kurt Lewin műveiből*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1975. Budapest
- Paul Roeders, Geffert Éva: *A hatékony tanulás titka*, Trefort Kiadó, 2007.
- Schmercz István: *Az iskolai szocializáció in Pedagógiai Szociálpszichológia*, Élmény '94 Bt., Hajdúhadház, 2002.
- Szabó László Tamás: *Értékek az iskolában*, Educatio 2001/3, Budapest
- Szűts Zoltán: *Egyetem 2.0, Az internetes publikációs paradigma, az interaktív tanulási környezet és a felhasználók által létrehozott tartalom kihívásai a felsőoktatásban*, Kodolányi János Főiskola, 2014
- Vajda Zsuzsanna-Kósa Éva: *Neveléslektan*, Osiris Kiadó, 2005. Budapest